

Asia: VN/26268/2022-MMM-189

Lausuntopyyntö luonnoksesta vesihuoltolain uudeksi 4 c §:ksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehdotuksen mukaan:

4 c § Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa

Kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Kunnan omistuksessa tai kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa vesihuolto-omaisuutta muulle kuin kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu laitos saa ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta.

Tämän lain voimaantulon jälkeen saa perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia ja tukkuvesihuoltolaitoksia sekä asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

Ehdotuksen mukainen kunnille säädettävä myyntikielto merkitsee rajoitusta kunnan perustuslain 121 §:ssä turvattuun itsehallintoon. Lähtökohtaisesti tällaisiin rajoituksiin on syytä suhtautua kriittisesti ja rajoitusten pitää olla mahdollisia ainoastaan poikkeustapauksissa. Ehdotuksen

kaltaisesta Vesi on meidän -päätöksen toimeenpanemiseksi esitetystä lainsäädännöstä (4 c §) ei ole olemassa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä. Kyse on siten perustuslain tulkinnan kannalta uudentyyppisestä tulkintatilanteesta, johon perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytäntö ei suoraan anna vastauksia. Ehdotettua sääntelyä on kuitenkin arvioitava perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön ohjaamana sen osalta, jättääkö se kunnille riittävän taloudellisen ja hallinnollisen liikkumavaran sekä onko kyse siinä määrin uudesta tehtävästä kunnille, että se synnyttää valtiolle rahoitusvastuun. Ehdotettu sääntelyratkaisu jättää kunnille liikkumavaraa vesihuoltotehtävien toteuttamiseksi, koska kunta voi jatkossakin halutessaan toimia yksityisoikeudellisen omistajan asemassa ja ohjata vesihuoltolaitoksen toimintaa osallistumatta sen käytännön järjestämiseen.

Kokonaisharkinnassa on otettava huomioon myös ehdotetun sääntelyn tavoitteet. Vesihuolto on yhteiskunnan välttämättömyyspalvelu, johon liittyy terveydensuojelun, yhdyskuntakehityksen ja ympäristönsuojelun näkökulmia. Näin ollen ehdotusta voidaan pitää hyvin perusteltuna ja sen vaikutuksia kuntiin on esityksessä arvioitu riittävästi. Vaikka myyntikielto estäisi kuntaa luopumasta vesihuoltoon kohdistuvasta omistuksestaan, kiellolla ei arvioida olevan pitkällä aikavälillä kunnan talouden kannalta kielteisiä vaikutuksia. Vesihuoltolain maksuja koskevan kustannusvastaavuuden periaatteen mukaan asiakkaalta kerättävillä maksuilla tulee voida kattaa vesihuollosta aiheutuvat kustannukset, joten vesihuollon omistus ei aiheuta kunnalle kustannuksia. Lisäksi kunnan on mahdollista saada omistuksessaan olevalta vesihuoltolaitokselta kohtuullista tuottoa pääomalleen (18 §). Turun kaltaisen kasvavan kaupungin kohdalla näitä perusteluja voidaan pitää pätevinä.

Vesihuolto-omaisuuden myynti- ja hankintarajoitus vaatii täsmennystä sen osalta mitä omaisuuseriä rajoitus ei koske. Vesihuoltolaitoksilla on varsin yleisesti käytössä mm. leasing-sopimuksilla hankittua käyttöomaisuutta, osin keskeisissäkin vesihuoltolaitosten prosesseissa. Sääntelyllä ei tulisi estää uusien vastaavien sopimusten solmimista. Kielto luopua vesihuolto-omaisuudesta koskisi paitsi kunnan omistuksessa olevia vesihuolto- ja tukkuvesihuoltolaitoksia myös kunnan määräysvallassa olevia vesihuolto- ja tukkuvesihuoltolaitoksia. Vesihuolto-omaisuuden myyntikielto ei kuitenkaan koskisi vesihuoltokäytöstä poistuvaa tai poistettua omaisuutta. Ehdotetulla 2 momentin vesihuolto-omaisuuteen kohdistuvalla sääntelyllä ei myöskään puututtaisi ennen lain voimaan tuloa vallinneeseen tilanteeseen.

Kunnan omistuksessa tai määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saisi jatkossa ottaa käyttöön sellaista uutta vesihuolto-omaisuutta, joka ei ole laitoksen omistuksessa. Tällä vahvistettaisiin vesihuollon julkisomisteisuuden säilymistä jatkossa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lain voimaan tulon jälkeen perustettavan vesihuoltolaitoksen ja tukkuvesihuoltolaitoksen tulisi olla kunnan omistuksessa. Lisäksi lain voimaan tulon jälkeen olisi edelleen mahdollista perustaa asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

Ehdotuksen mukaan 4 c § olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että kunta ei voisi jatkossa luovuttaa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittistä vesihuoltoinfrastruktuuria yksityiselle omistajalle.

Kunnalle säädettävällä myyntikiellolla varmistettaisiin, että vesihuolto, joka on luonnollinen monopoli, ei siirry yksityiseen omistukseen. Vesihuolto on välttämättömyyspalvelu, johon liittyvät ihmis- ja perusoikeuslottuvuudet puoltavat vesihuollon säilyttämistä julkisessa omistuksessa. Vesihuollon siirtyminen yksityiseen omistukseen on kansainvälisesti johtanut muun muassa veden hinnan nousuun, palvelutason heikentymiseen sekä vesihuollon kielteisten ympäristövaikutusten kasvamiseen. Lisäksi on olemassa kansainvälisiä esimerkkejä valtion häviöön johtaneista valtioiden ja ulkomaisten sijoittajien välisistä kansainvälisen investoijan investointisuojan nojalla nostetuista välimiesmenettelyistä tilanteissa, joissa valtio on pyrkinyt tiukentamaan vesihuoltoon liittyvää sääntelyä (mm. Vivendi v. Argentina). Myös nämä ulkomaisen sijoittajan investointisuojaan liittyvät riskit puoltavat vesihuollon säilyttämistä kunnan omistuksessa.

Edellä esitetyn perusteella Turun kaupunki pitää pykäläehdotusta kannatettavana.

Mattila Nina
Turun kaupunki Kaupunkiympäristötoimiala - Kaupunginhallitus